

Oulu2026
Euroopan kulttuuri-
pääkaupunki

Kokemuksia neuvolan ja varhaiskasvatuksen yhteistyöstä lapsen kielen kehityksen tukemisessa ja muussa yhteistyössä

Oulun kaupunki, Linda Lahti

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue (Pohde), Leena Sakko

OULU

Pohde

Pohjois-Pohjanmaan
hyvinvointialue

Linda Lahti, Oulun kaupunki

- Alueellisen tuen palveluvastaava
- KM, varhaiskasvatuksen erityisopettaja, opetushallinnon tutkinto
- Asiantuntija, esihenkilö ja päättäjä
 - Varhais erityiskasvatus
 - Oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuki
 - Oppimisen ja koulunkäynnin tuki perusopetuksessa

Leena Sakko, Pohde

- Terveystenhoitaja (YAMK)
- Äitiys- ja lastenneuvola, lastenneuvolan kehittäjäterveydenhoitaja

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue

Sote-palvelut kuudella alueella

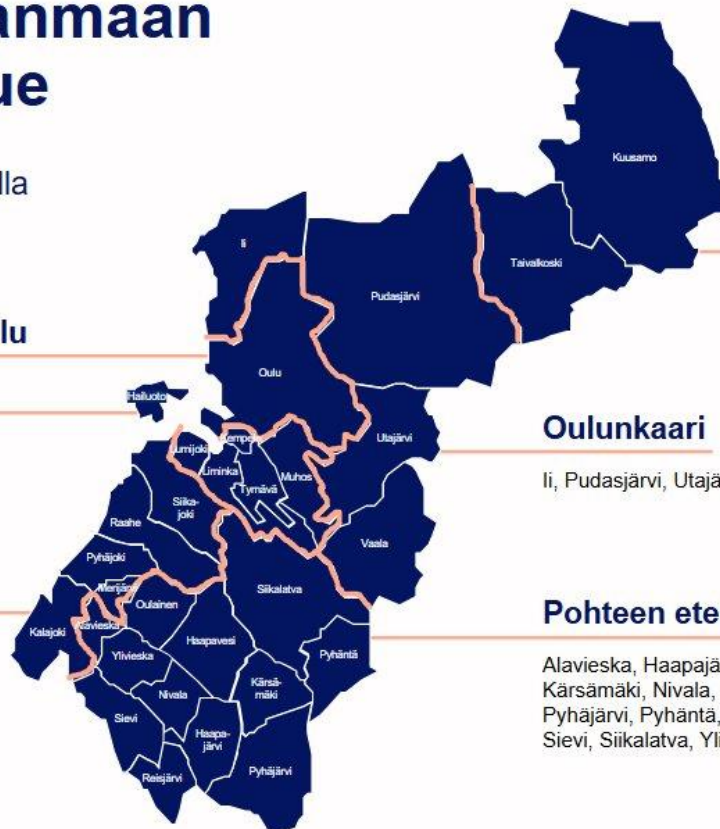
Lakeus

Hailuoto, Kempele, Liminka,
Lumijoki, Muhos, Tyrnävä

Rannikko

Kalajoki, Merijärvi, Pyhäjoki,
Raahe, Siikajoki

Oulu

Koillismaa

Kuusamo, Taivalkoski

Oulunkaari

Ii, Pudasjärvi, Utajärvi, Vaala

Pohteen eteläinen

Alavieska, Haapajärvi, Haapavesi,
Kärsämäki, Nivala, Oulainen,
Pyhäjärvi, Pyhäntä, Reisjärvi,
Sievi, Siikalatva, Ylivieska

- **416 000 asukasta**
- Suurin osa Pohjois-Pohjanmaan vieraskielisistä asuu Oulussa.
- Vieraskielisten lasten määrä vaihtelee Oulun eri neuvola-alueilla.

OULU TÄNÄÄN

216 883

asukasta (08/2025)

keski-ikä

39.9 vuotta

4 300

uutta asukasta (2023-24)

1/3

korkeakoulututkinto

13 900

kansainvälistä asukasta

17 100

yrittöstoimipaikkaa

140

kansallisuutta

3 200

uutta työpaikkaa
(2023-24)

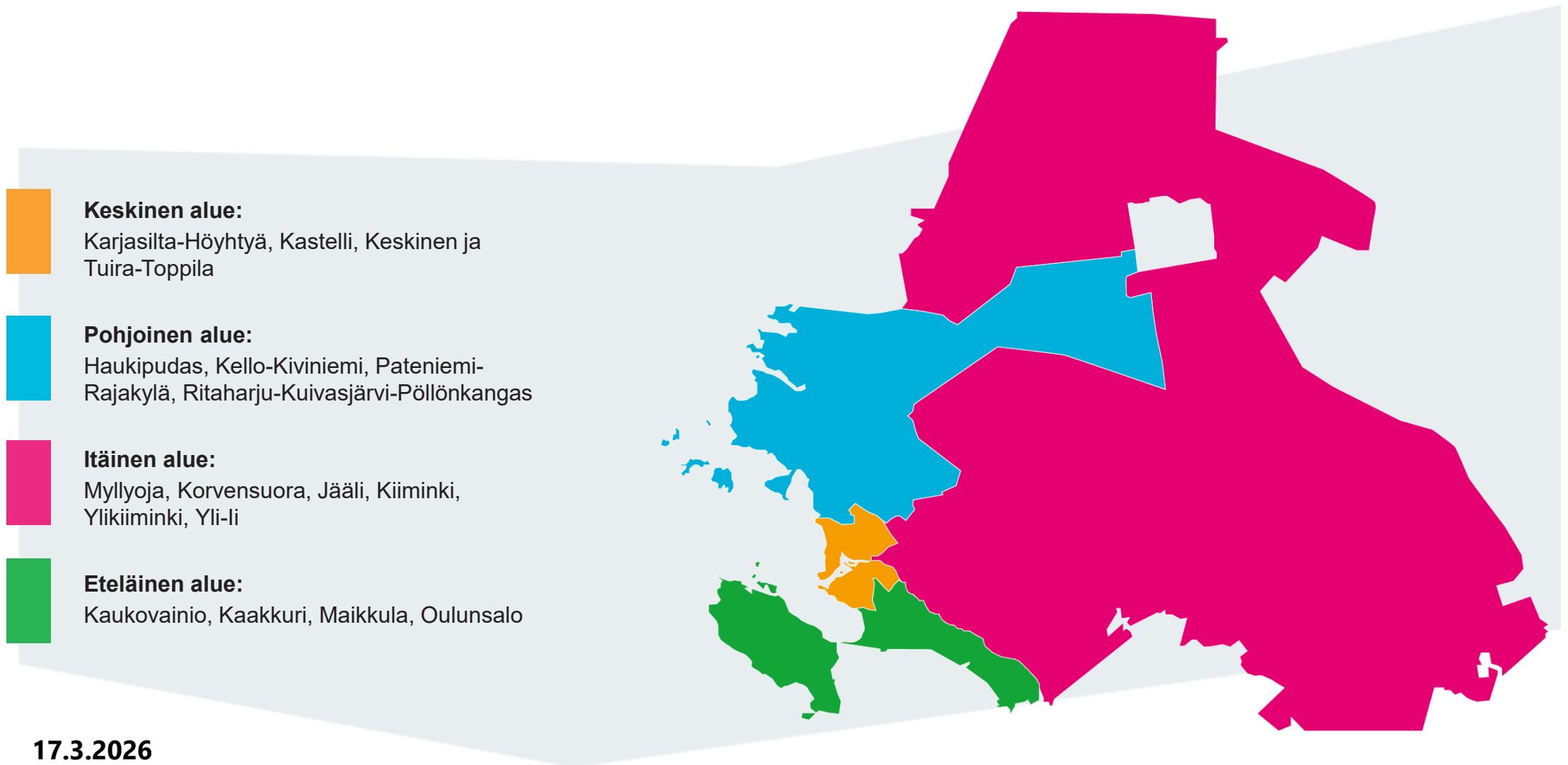

35 300

opiskelijaa

Oulun kaupunki: Neljä erilaista aluetta ja 18 palvelukeskittymää

Varhaiskasvatus ja esiopetus

Lapsia varhaiskasvatuksessa

Avoimessa varhaiskasvatuksessa **215**

Kunnallisissa päiväkodeissa **7 600**

Yksityisissä päiväkodeissa **2 300**

Kunnallisessa perhepäivähoidossa **70**

Yksityisessä perhepäivähoidossa **150**

Lapsia esiopetuksessa **2 070**

Suomi toisena kielenä opetus varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa

- Oulussa vieraskielisten lasten osuus varhaiskasvatusikäisistä lapsista on 8,4 % (31.12.2024).
- Varhaiskasvatuksessa tuetaan jokaisen lapsen kielen kehittymistä ja opetuskielen taitojen vahvistamista.
- Suomi toisena kielenä -opetusta järjestetään kaikille sitä tarvitseville 3–6-vuotiaille monikielisille lapsille.
 - Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja pedagogiset menetelmät kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan.
- Suomi toisena kielenä opetus kuuluu lapsiryhmän pedagogiseen toimintaan kaikissa tilanteissa. Ryhmän tavoitteet kielen kehittymisen tukemiseksi kirjataan Oulussa **ryhmän varhaiskasvatussuunnitelmaan**. Tavoitteena on tukea lapsen kielen oppimista arjessa sekä luoda pysyviä käytänteitä ja rakenteita, jotka vahvistavat kielen kehittymistä ja oppimista.
- Varhaiskasvatuksessa **kielen oppimisessa leikki ja leikillisuus ovat keskeisessä roolissa**. Toiminnassa hyödynnetään joustavasti erilaisia toiminnallisia menetelmiä.
- **Kuvia käytetään monipuolisesti toiminnan ohjauksessa.**
- Oulussa henkilöstö seuraa vieras- ja monikielisen lapsen suomen kielen taidon kehittymistä **Kielipeda** -työvälineen avulla, jonka perusteella suunnitellaan **pedagogiset tavoitteet** henkilöstön toiminnalle.
- Oulussa järjestetään valmistavaa opetusta kunnallisissa päiväkodeissa esiopetuksen yhteydessä.

SYKSY 	ELOKUU TUTUSTUMINEN JA RYHMÄYTYMINEN MINÄ JA PERHEENI	SYYSKUU PÄIVÄKOTISANASTOA - Arjen esineitä ja asioita - Ryhmän tilat ja leikkipaikat	LOKAKUU LEIKKI - Leikkiin pyytäminen - Leikin valinta TUNNESANASTOA	SYKSYN YDINSANAT: - Minä, sinä, se, me - Olla, haluta, auttaa, laittaa, leikkiä - Kyllä, ei, kiitos, anteeksi - Kuka, kenen - Värit ★ Valmistavassa lisäksi esikoulusanastoa
TALVI 	MARRASKUU KEHONOSAT PUKEUTUMINEN	JOULUKUU RUOKA- JA RUOKAILUSANASTOA	TAMMIKUU VERBEJÄ ADJEKTIIVEJA TALVISANASTOA	TALVEN YDINSANAT: - Paljon, vähän, valmis, lisää - Tulla, mennä, tehdä, antaa, ottaa, sanoa - Mikä, mitä, millainen
KEVÄT 	HELMIKUU KOTI Huoneet ja huonekalut	MAALISKUU MATEMAATTISIA KÄSITTEITÄ - Numerot - Vertailu - Muodot - Luokittelu	HUHTIKUU AIKA- JA PAIKKA- KÄSITTEITÄ - Sijainti-käsitteet - Vuorokauden ajat - Vuodenajat	KEVÄÄN YDINSANAT: - Katsoa, kuunnella, yrittää, osata, voida, pitää - Iso, pieni, hyvä, huono - Missä, mistä, mihin ★ Valmistavassa lisäksi koulusanastoa
KESÄ 	TOUKOKUU LÄHIYMPÄRISTÖ - Liikenne - Paikat (metsä, kauppa, kaupunki, kirjasto...) KERRONTA	KESÄKUU KERTAAMISTA KESÄSANASTOA PELIT KIRJAT	HEINÄKUU KERTAAMISTA KESÄSANASTOA PELIT KIRJAT	KESÄN YDINSANAT: Ydinsanojen kertaus ★ Valmistavassa lisäksi koulusanastoa

Tukea suomi toisena kielenä opetukseen

- Varhaiskasvatuksessa on laadittu kielitietoisen pedagogiikan ja suomi toisena kielenä-opetuksen toteuttamisen tueksi erilaista tukimateriaalia kuten **suomi toisena kielenä - suunnitelma** sekä **kielellisen opetuksen vuosikello**. Näitä hyödynnetään eri tavoin S2-opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa.
 - Osa puheterapeuteista ja oman äidinkielen opettajista hyödyntää myös vuosikelloa työssään.
- Varhaiskasvatuksen työntekijöiden saatavilla on lisäksi erilaisia materiaalipaketteja ja kuvatukea kielen kehityksen tukemiseen päiväkodissa

Lapsen tuki varhaiskasvatuksessa

- Oulussa lapsen **kasvun, kehityksen** ja **oppimisen tuki** järjestetään **inklusiivisesti** osana varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen päivittäistä toimintaa.
- Tuki annetaan ensisijaisesti erilaisin **joustavin järjestelyin** lapsen omassa varhaiskasvatus-, esiopetus- tai perhepäivähoitoryhmässä.
- Lapsen tuen tarpeen arviointi ja tuen suunnittelu sisällytetään lapsen **varhaiskasvatussuunnitelmaan** tai **esiopetuksen oppimissuunnitelmaan**, jota arvioidaan säännöllisesti vanhempien kanssa.
- Toimintatapoja ja oppimisympäristöjä muunnellaan lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaan.
- Tuki voi sisältää **pedagogisia, rakenteellisia** ja **hoidollisia** järjestelyitä.
- Pedagogisen johtamisen ja toiminnan tukena on **pedagogiikan tsekkauslista**:
 - Oppimisen edellytyksiä tukevia opetusjärjestelyjä ja laadukasta varhaiskasvatusta, jota toteutetaan kaikissa ryhmissä ja kaikkien lasten kanssa
 - Tiimi hyödyntää toiminnan arvioinnissa ja kehittämisessä pedagogiikan tsekkauslistaa
 - Johtajat hyödyntävät pedagogisessa johtamisessa
 - Ennen rakenteellisen resurssin myöntämistä, pedagogiikan tsekkauslistan mukaiset asiat on toteutettava

- **Varhaiskasvatuksen erityisopettajat**
 - Oulussa toimii 73 varhaiskasvatuksen erityisopettajaa.
 - Jokaiselle päiväkodille on nimetty **varhaiskasvatuksen erityisopettaja**. Varhaiskasvatuksen erityisopettajat antavat erityisopetusta osana lapsiryhmien toimintaa. Varhaiskasvatuksen erityisopettajat tukevat varhaiskasvatuksen henkilöstöä ja lasten vanhempia kasvatustyössä. Kunnallisessa päiväkodissa veo on osa johtotiimiä ja toimii yhteistyössä päiväkodin johtajan kanssa.
 - Varhaiskasvatuksen erityisopettajat toimivat sekä kunnallisessa että yksityisessä varhaiskasvatuksessa.
- **Varhaiskasvatuksen mentorit**
 - Oulussa toimii 7 varhaiskasvatuksen mentoria.
 - Mentorit työskentelevät käytännön tasolla niissä esiopetus- ja varhaiskasvatusryhmissä, joissa on tukea tarvitsevia lapsia tai henkilökunta kaipaa uutta näkemystä ja vertaistukea ratkaista erilaisia tilanteita.
- **Varhaiserityiskasvatuksen lastenhoitajat**
 - Oulussa toimii n. 200 varhaiserityiskasvatuksen lastenhoitajaa ja ryhmäavustajaa.
 - Varhaiserityiskasvatuksen lastenhoitaja toteuttaa avustajapalveluita varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa.
- **Suomi toisena kielenä opettajat**
 - Oulussa toimii 7 suomi toisena kielenä opettajaa.
 - Työskentelevät päiväkodeissa, joissa on paljon alkeiskielitaitotasolla olevia lapsia.
- **Oman äidinkielen opettajat**
 - Oulussa järjestetään oman äidinkielen opetusta vuosittain suurimpien kieliryhmien lapsille. (Somali, Arabia ja Venäjä)

Neuvolan ja varhaiskasvatuksen yhteistyö

- Oulun kaupungin sivistyspalveluiden ja Pohteen toimijoilla on yhteistyötapaamisia neljä kertaa vuodessa.
 - Keskustellaan yhteisistä ilmiöistä ja ajankohtaisista asioista
 - Sovitaan yhteisistä käytänteistä
- Yksittäisen lapsen asioissa monialaista yhteistyötä ohjaa lapsen edun ensisijaisuus.
- Monialainen yhteistyö toteutetaan huoltajien suostumuksella.
- Yhteistyö varhaiskasvatuksen ja neuvolan kesken on tärkeää lapsen tuen tarpeen arvioinnin ja tukitoimien toteuttamisen näkökulmasta.
- Yhteistyötä tehdään matalalla kynnyksellä.
- Neuvolassa on kokemus, että varhaiskasvatuksessa on hyvät tuen käytänteet ja lapsi saa tukea kielenkehityksessä.
- Yhteistyö sujuu hyvin puolin ja toisin.
 - Sujuva tiedonvaihto lapsen ja perheen tilannetta selvitettäessä (hoidon tarpeen arviointi ja mahdolliset lähetteet)
 - Toimivat verkostot yksittäisen lapsen asioissa yhteisövaikuttavuus mallin mukaan

Ajankohtaisia haasteita

- Oulussa maahanmuuttotautaisia perheitä asuu enemmän tietyissä kaupunginosissa.
 - Päiväkodin lapsiryhmässä yli puolet lapsista voi puhua suomea toisena kielenä
- Koettu haastavaksi arvioida, mikä on normaalia vaihtelua monikielisen lapsen kielellisessä kehityksessä ja milloin on kyseessä kielellinen vaikeus (arvio usein lapsen vanhemman haastattelun varassa).
 - Vanhemmat eivät useinkaan ole huolissaan lapsensa kielellisestä kehityksestä ja saattavat kokea lapsen kielitaidon riittäväksi, vaikka siinä todettaisiin haasteita.
 - Varhaiskasvatuksessa ja neuvolassa on huomattu englannin kielen käytön lisääntymistä oman kotikielen käytön sijasta
 - Perheessä on hyvin usein käytössä useampia kieliä
 - Mitään kieltä ei opita "kunnolla"
 - Myös suomenkieliset vanhemmat saattavat puhua lapselleen englantia ja lapsi omaksuu vierasta kieltä (esim. englantia) puhelinten ja tablettien kautta
 - Tulkkaustilanteeseen liittyvät epävarmuustekijät, kuten tulkin kielitaitoa ja murre
 - Etätulkkaukseen liittyvät epävarmuustekijät, kuten lapsen ei-kielellinen kommunikaatio esim. ilmeet, eleet, osoittaminen ja kuuleeko tulkki lapsen tuottamia ilmauksia tarkasti

Lapsen kielen kehityksen haasteet ja puheterapia-arvioon ohjautuminen

- Kielen kehityksen haasteet voidaan havaita neuvolan määräaikaissä terveystarkastuksissa tai varhaiskasvatuksessa yhteistyössä huoltajien kanssa.
 - Tarvittaessa lapsi ohjautuu puheterapia-arvioon
- Monikielisten lasten puheterapia-arviot (ja puheterapia) järjestetään samojen puheterapialinjausten mukaan kuin yksikielisillä lapsilla silloin, kun
 - lapsella on haasteita omassa äidinkielen oppimisessa
 - suomen kielen oppiminen on poikkeavan hidasta riittävästä altistuksesta huolimatta eli 1,5 - 2 vuotta säännöllisessä varhaiskasvatuksessa ja hänen suomen kielen kehitystään on tuettu varhaiskasvatuksessa.
 - Epäselvissä tilanteissa konsultoidaan aluepalveluiden puheterapeuttia.
- Mikäli vuorovaikutuksen, kielen ja puheen haasteet ovat lieviä tai keskivaikeita, tarvittava puheterapeuttinen ohjaus ja kuntoutus toteutuu aluepalveluiden kautta.
- Mikäli herää epäily vaikeasteisista haasteista tai vaikeusaste jää epäselväksi, lapsi ohjataan tarkempiin jatkotutkimuksiin OYS:n lääkinnällisen kuntoutuksen osaamiskeskuksen palveluihin esim. foniatrian tai lastenneurologian yksikköön.

Laaja terveystarkastus kodin, neuvolan ja varhaiskasvatuksen yhteistyönä -pilotointi

- 1,5- ja 4-vuotiaiden lasten laajoja terveystarkastuksia kodin, neuvolan ja varhaiskasvatuksen yhteistyönä on pilotoitu Oulussa.
- 1,5-vuotiaiden kohdalla Lapset puheeksi -keskustelu käytiin varhaiskasvatuksessa. Lisäksi käytössä oli tiedonsiirtolomake, jonka vanhemmat ja varhaiskasvatus täyttivät ja toimittivat neuvolaan.
- 4-vuotiaiden kanssa varhaiskasvatuksen opettajat/sosionomit tekivät Lene-tehtäviä hoitopäivän aikana päiväkodilla.
- 4-vuotiaiden kohdalla tiedonsiirtolomake täytettiin niiden lasten kohdalla varhaiskasvatuksessa, jotka tarkistettiin neuvolassa.
- Laajaa terveystarkastusta tarjottiin päiväkodin tiloissa niille lapsille, joilla oli haasteita kasvussa ja/tai kehityksessä tai kasvuympäristössä.
- Tarkastukseen päiväkodilla osallistui varhaiskasvatuksen opettaja/sosionomi ja tarvittaessa varhaiskasvatuksen erityisopettaja tai lapsen terapeutti.
- Lääkärintarkastus toteutettiin neuvolassa. Varhaiskasvatuksen työntekijällä oli mahdollisuus osallistua tarkastukseen tarvittaessa Teams-yhteydellä.
- Palautelomake toimitettiin neuvolasta varhaiskasvatukseen tarvittaessa.

Yhteistyötarkastusten merkitys, onnistumiset ja haasteet

- Ammattilaisten palautteiden mukaan pilotoinnissa onnistuttiin tarjoamaan kattavaa tukea ja apua varhaisessa vaiheessa sitä tarvitseville lapsille ja perheille.
- Myös perheet olivat tyytyväisiä. Vanhempien tietoisuus ja osaaminen vahvistuivat lapsen tarvitsemasta tuesta ja tuen keinoista arjessa. Vanhemmat olivat tyytyväisiä monialaiseen yhteistyöhön ja tarkastusten toteutumiseen sujuvasti ja joustavasti lapsen päiväkodissa.
- Kattavan kuvan saamiseksi lapsen hyvinvoinnista ja kokonaistilanteesta terveydenhoitajat toivoivat voivansa itse tehdä Lenen kokonaisuudessaan.
- Arkaluonteisista asioista puhuminen perheen kanssa koettiin luontevammaksi neuvolaympäristössä ja toivottiin entisten toimintamallien säilyttämistä.
- Haasteina koettiin terveydenhoitajien osalta terveydenhoitajien käyntien järjestäminen päiväkodissa.
- Pilotoinnissa ei tullut esille lapsen kielen kehityksen tukemisen näkökulmia tai erityisiä haasteita siinä.
- Varhaiskasvatuksen ja neuvolan välinen yhteistyö tiivistyi ja sen merkitys korostui etenkin haavoittuvassa asemassa olevien perheiden kanssa tehtävässä työssä.
- Jatkossa päiväkodin vastuusterveydenhoitajalla on mahdollisuus osallistua varhaiskasvatusyksikössä järjestettävään kokoukseen yhteistyön tiivistymiseksi sekä yhteistyökäytänteiden ja huolitalanteiden edistämiseksi kerran toimintakauden aikana.

Yhteistyömalleja ja hankkeita

- **Yhteistyön toimintamalli:**
 - Oulun kaupungin alueella päiväkodille nimetty oma vastuuterveystoimintamalli.
 - Yhteistyöpalaveri kerran vuodessa.
- **Varhaiskasvatuksen, neuvolan ja kuntoutuspalveluiden välinen yhteistyö:**
 - Yhteistyötä tehdään varhaiskasvatuksen toimintaympäristössä kuntoutuksen varhaisen ohjauksen toimintamallin mukaan, jossa terapeutit jalkautuneet varhaiskasvatusympäristöön ja antavat yleistä ohjausta varhaiskasvatuksen ryhmiin.
- **YPPA-hanke:**
 - YPPA-Yhdenvertaiset palvelut lapsiperheille Pohteella.
- **KIMPPU-hanke:**
 - Puheen ja kielen kehityksen moniammatillinen varhainen tuki. Hankkeessa kehitetään pilottialueilla varhaisen tuen toimintamallia
 - KIMPPU-toimintamallia pilotoidaan Kempeleessä ja Limingassa.
 - KIMPPU-toimintamallissa neuvolat ja varhaiskasvatus tukevat perheitä lapsen kielen kehityksessä entistä tiiviimmin yhdessä puheterapeutin kanssa.
 - KIMPPU-toimintamallissa suositellaan Esikkoa tunnistamisvaiheen työkaluksi - ollaan laajentamassa kaikkiin Pohteen neuvoloihin.
 - Esikko on seulontamenetelmä 6-24 kuukauden ikäisten lasten esikielellisen kommunikaation ja varhaisen kielen kehityksen arviointiin ja seulontaan. Esikko-kysely antaa viitteitä siitä, onko lapsen kehitystä syytä seurata tavallista tarkemmin vai onko tarvetta lisätutkimuksille tai tukitoimille.

Kehittämiskohteet

- Yhteistyö neuvolan ja varhaiskasvatuksen toimijoiden välillä lapsen siirtyessä esiopetuksesta perusopetukseen.
- Oulun kaupungilla on painopistealueena 5-8 –vuotiaiden pedagogiikan kehittäminen.
 - Tähän toimintaan voisi yhdistää neuvola ja kouluterveydenhuollon toimijoiden kanssa tehtävän yhteistyön.

Euroopan kulttuuri- pääkaupunki Oulu2026

Oulu2026
European Capital
of Culture

Katso video: [Oulu2026 - Kuule kulttuurin kutsu](#)